

Gagneur.

Ett släktfragment.

ARMAS GRÄSBECK

Stamfadern för detta lilla släktfragment *Hans Henrik Gagneur* var 1745 skrivare vid Svartå bruk i Karis sn. För den händelse hans namn är franskt - och vad vore det väl annat - återgår det till verbet *gagner*, förtjäna, vinna, förvärva m.m. och betyder alltså 'person som förtjänar, vinner, förvärvar o.s.v.' Fullt så enkel behöver dess etymologi dock ej vara. Den ursprungliga betydelsen av *gagner* (av fornhögtyska *w a i d a n j a n*, beta) är emellertid 'beta' eller mera allmänt 'att skaffa föda'. På det kulturstadium, där bytet utgjorde människans huvudsakliga föda, hade franskans *g a g n e u r* samma betydelse som medelhögtyskans *w e i d e m a n*, d.v.s. jägare och (eller) fiskare [1][2][3].

Bruksskrivare Gagneurs proveniens är okänd. Dock är det måhända skäl att påpeka, att forna tiders bruksskrivare ej sällan tillhörde släkter - ofta härstammande från införskrivna valloner och tyskar - vilka i generationer verkat vid järnbruken i Sverige-Finland. I ingen händelse har hans vagga stått i Svartå och knappast heller i något annat brukssamhälle i vårt land.

För många år sedan stötte jag i ett rikssvenskt arbete på namnet Gagneur, men underlät tyvärr att anteckna detta fynd, eftersom Gagneurerna på den tiden ännu icke intresserade mig. Senare har jag förgäves letat efter det, och 1920 var det inte i bruk i Sverige[4]. Personligen när jag en stilla förhoppning om att någon svensk forskare, som råkar läsa min artikel, skall kunna infoga släktfragmentet Gagneur i ett större sammanhang. I detta sammanhang är det kanske skäl att erinra om de i Sverige belagda familjenamnen Gagné, Gagner, Gagnér och Gagneus samt sockennamnet Gagnef i Kopparbergs län.

Traditionen[5] förtäljer, att släkten är av friherrligt ursprung. Härtill kan blott sägas, att Hans Henrik Gagneur i Helsinge tingslags domböcker uttryckligen kallas *v ä l b e t r o d d e*, samt att ingen av hans ättlingar betecknats som vare sig adelsman eller friherre.

På svärdssidan utdog släkten 1923 och på spinnsidan 1936. Härmed utdog dock icke själva namnet, eftersom ingenjör Bernhard Malmström antagit sin moders familjenamn Gagneur.

* *
*

Tab. 1.

I. **Hans Henrik Gagneur**, f. 1714 (?) [6], var 1745 bruksskrivare vid Svartå, bokhållare vid fortifikationsstaten på Sveaborg 1756-59, materialskrivare i Helsingfors 1761-69, tygskrivare vid Sveaborgs artilleribataljons tygstat 1770-74 samt tygvaktare där 1775-85. G. fick 1763 tredje uppbud på Immus el. Immusas bördshemman i Staffansby i Helsinge sn., vilket han köpt av sin forne principal Henrik Johan Krej [7], men sålde det redan 1765 till kapten Jakob Gerdes [8]. - Gift med *Anna K.* ..., som omtalas 1745-85.

II. Barn:

Anna Margareta, d. i Helsingfors 15/6 1787 , 45 år gl. - Gift ca. 1783 med fältrevisor

Torsten Hagelin, d. i Helsingfors 22/8 1802 , 45 ½ år gl.

Johan Adolf, sjökapt. Tab. 2.

Tab. 2.

II. **Johan Adolf Gagneur** (son till Hans Henrik G., tab. 1) ägnade sig åt sjömansyrket samt

var 1762 konstapel och 1772 styrman. Han fick 28/4 1773 burskap som borgare och skeppare i Helsingfors[9] och var 1773 kapt. på snowen St. Andreas, 52 läster, vilken avgick från Helsingfors 28/7 s.å. men förliste redan i september. Kapt. på jakten Sophia, 33 läster, 1774-79. Han fraktade handlanden i Viborg Tesches varor till England, då ryska guvernementsregeringen i Viborg uppmanade honom att göra besked för sin innehavda skepparsyssla. Han fick då 4/8 1784 av magistraten i Helsingfors respass att fritt idka inrikes sjöfart[10]. 1785 betecknas han som död[11], men ryktet tör ha varit falskt, eftersom han 1789 var överstyrman vid Arméns flottas Sveaborgs eskader[22]. - Gift med *Sara Beata Ljungberg*,

d. i Elimä 5/11 1804 , 52 år gammal, dotter till kapt. Johan Ljungberg och Kristina Wahlström.

III. Barn:

Son, begr. i Helsingfors 8/1 1775, ¼ år gl.

Johan Henrik, f. i Helsingfors 25/11 1778, löjtnant, d. 30/6 1830 . Tab. 3.

Tab. 3.

III. **Johan Henrik Gagneur** (son till Johan Adolf. G., tab. 2), f. i Helsingfors 25/11 1778.

Skeppsgosse vid arméns flottas finska eskader 29/4 1789 , fången vid Svensksund 24/8 s.å. Antogs till kadett i kejserlig rysk tjänst mot turken 12/2 1790, återkom från fångenskapen 1791. Volontär vid Änkedrottningens livregemente, rustmästare för numret 1/6 1795, med rustmästarlön 16/7 s.å. Fältväbel med lön 26/11 1796, avsked 1798. Sergeant med korpralslön

vid Nylands lätta dragonkår 16/5 1798, fältväbels karaktär 20/5 1800 , transport till

furirs lön 27/7 1801 , transport till korprals indelta lön 30/6 1802 . Kabinetskurir mellan kgl. högkvarteret i Ratzeburg och Petersburg 1806. Bevistade kriget 1808-09, kornett 21/10 1808 med konstitutorial 6/9 s.å. Avsked med löjtnants rang 18/12 1810[12]. Brukade på arrende sitt forna boställe Laurila i Rattila by i Elimä ävensom Svenskby boställe i Strömfors, där han ca. 1825 förvärvade ½ Larsas rusthåll. Var från 1823 inspektor på Sarvlax i Pärnä. D.

i Strömfors 30/6 1830 . - Gift 1:o med sin kusin *Karolina Ulrika (Ulrika Karolina)*

Ljungberg, f. 1782, d. i Elimä 10/1 1810 , 27 år gl., dotter till lantmätaren Karl Johan Ljungberg och Kristina Ulrika Ytterberg, 2:o i Elimä 16/6 1812 med sin kusin *Klara Ulrika*

Ekholm, f. i Helsingfors 9/2 1784, d. i Strömfors 14/2 1870 , dotter till fältbokhållaren vid finska fältkommissariatet Fredrik Ekholm och Ulrika Eleonora Ljungberg.

IV. Barn (födda i Elimä):

1. *Karl Johan Otto*, f. 3/5 1806, kaptenlöjtnant, d. 4/3 1847. Tab. 4.

1. *Johanna Karolina*, f. 4/10 1807, d. i Lappträsk 8/5 1856. - Gift i Strömfors 25/3 1832 med kronolänsmannen i Lappträsk o. Strömfors länsmansdistrikt *Bernt Otto Backman*, f. i

Elimä 3/4 1792, d. i Strömfors 20/3 1853 .

2. *Edvard Verner*, f. 9/5 1813, kronolänsmän, d. 30/3 1859 . Tab. 5.

2. *Ernfrid Leonard*, f. 7/7 1816. Student 1833. Underofficer vid 3:e finl. linjebataljonen, fänrik vid 12:e finl. linjebataljonen 1840, transport till 12:e kaukasiska linjebataljonen och senare till 14:e kaukasiska linjebataljonen. Underlöjtnant 1843. Deltog i kriget mot tjerkerserna. D. i maj 1845 [13]. - Ogift.

2. *Emilia Natalia*, f. 30/4 1818, d. i Sibbo 5/11 1876 . - Gift i Strömfors 12/8 1833 med

kapellanen i Laukas *Henrik August Lindeberg*, f. i Rantasalmi 10/3 1807, d. i Laukas 27/9 1849 .

Tab 4.

IV. **Karl Johan Otto Gagneur** (son till Johan Henrik G., tab. 3), f. i Elimä[14] 3/5 1806. Skeppsgosse 1822, jungman 1823-24, konstapel 1825-28, styrman 1829-31[15].

Kvartermästare av 1 klass vid 1:a finska sjöekipaget 30/7 1831, midshipsman 13/2 1833 . Kryssade 1834-35 på freg. Jekaterina och på linjeskeppen Brienne, Lesnoj och Smolensk, 1836 på linjeskeppet Imperatritsa Aleksandra. Befälhavare 1837 på kanonbåten N:o 10. Kryssade 1838-39 på fregatten Melpomene och linjeskeppen Vladimir och Ostrolenka. Löjtnant 7/4 1839. Kryssade 1840-42 på linjeskeppet Imperatritsa Aleksandra och

som befälhavare på jakten Golubka. Tjänstgjorde 1843 på linjeskeppet Leipzig. Avsked 21/1 1844 med kaptenlöjtnants rang[16]. D. under en resa i Viborg 4/3 1847, »skjutit sig i

vansinne»[17]. - Gift i Sjöekipagets förs. i Helsingfors 25/3 1841 med *Johanna Elisabet*

Kestly, f. i Helsingfors 4/2 1824, d. där 23/7 1853, dotter till konditorn Johan Kästli och Johanna Forsström.

V. Barn (födda i Sjöekipagets förs. i Helsingfors):

Hilda Johanna, f. 30/8 1842, d. i Sibbo 4/1 1896. - Gift där 17/12 1861 med rusthållaren på

Petas i Pigby *Magnus Vilhelm Malmström*, f. i Sibbo 19/5 1828, d. i Helsingfors 20/6 1911. I detta äktenskap föddes 17 barn, bl.a. sonen Bernhard, f. i Sibbo 21/3 1874, ingenjör, vilken antagit sin moders släktnamn Gagneur.

Johan Ernfrid, f. 14/11 1843. Elev vid Helsingfors högre elementarskola 1855-59. Var 1867 fänrik vid 86:e Villmanstrandska infanteriregementet[18], underlöjtnant 1869 samt vid sitt fränfalle kapten vid 8:e ryska skarpskyttebataljonen[19]. D. i staden Czenstochowa i Polen 21/10 1880. - Ogift.

Tab. 5.

IV. **Edvard Verner Gagneur** (son till Johan Henrik G., tab. 3), f. i Elimä 9/5 1813. Var 1830 sergeant[12] samt avancerade till löjtnant i ryska marinen. Uppsyningsman el. bokhållare vid

Saima kanal ca. 1848. Kronolänsman i Vederlax länsmansdistrikt 14/7 1851. D. i

Vederlax 30/3 1859. - Gift med *Louise Henriette Rosenplänter*, f. i Pernau i Estland

29/10 1818, d. i Viborg 19/8 1895, dotter till den kände estofilen, kyrkoherden i Elisabets församling i Pernau Johann Heinrich Rosenplänter och Natalie Henriette von Gernet.

V. Barn (födda i Vederlax):

Berta Emilia, f. 4/11 1851, d. i Luumäki 27/4 1930. - Gift i Petersburg 31/12 1871 med försäkringsinspektören där *Wilhelm Elias Plinatus*, f. i Petersburg 2/8 1846 d. i Luumäki

22/1 1912.

Edvard Bruno (Bruno Edvard), f. 8/11 1854. Vaktmästare på Viborgs tullkammares patrullbåt 16/12 1874. Tullvaktmästare i Trångsund 17/12 1878. Uppsyningsman vid Viborgs

tullkammare 31/7 1885, pensionerad 30/4 1909. D. i Viborg 6/1 1923. - Ogift.

Rudolf Emil Verner, f. 9/2 1857. Råkade 3 år gammal under ett vältande timmerlass och blev för sin återstående levnad ofärdig och till arbete oförmögen. D. i Viborg 6/5 1917. - Gift i Viborg 1895 el. 1896 med sin kusin *Emilie Sophie Amalie von Nöschel*, f. i Tiflis 19/9 1853, d. i Viborg 7/2 1935, dotter till väg- och vattenbyggnadsingenjören August Jacob Alex von Nöschel och Johanna Caroline Rosenplänter.

Ernfrid Johan Rikhard, f. 21/5 1858, d. i Vederlax 12/5 1859.

Augusta Teresia, f. posth. 24/9 1859. Genomgått 5 klasser i prinsessans av Oldenburg

flickskola i Petersburg. Praktikant vid statsjärnvägarna 15/4 1884 , sommartelegrafist på Petersburgs station 1/6 1885, telegraflärlarinna där på 4 månader 15/11 1885, sommartelegrafist åter 1/6 1886, vikarie på Viborgs station på 2 månader 1/3 1887. Ordinarie telegrafist i Helsingfors 31/3 1887 , tog avsked 16/9 1888 [20]. Tf. telegrafist i Viborg 1/11 1909, ordinarie 1/11 1915, pensionerad 31/12 1926 [21]. D. i Viborg 29/3 1936 . - Gift i Viborg 14/9 1888 med stationsinspektorn på Hiitola station *August*

Berner, f. i Sakkola 28/1 1856, d. i Helsingfors 26/4 1909 .

Källhänvisningar.

[1] JOHN OGILVIE, The Student's English Dictionary. Edited by CHARLES ANNANDALE. London Glasgow and Bombay 1910. Uppslagsord: Gain.

[2] Nouveau petit Larousse illustré. Dictionnaire encyclopédique publié sous la direction de CLAUDE AUGÉ. Paris 1928. Uppslagsord: Gagner.

[3] JOSEF KARLMANN BRECHENMACHER, Deutsches Namenbuch. Stuttgart 1928.

[4] Sveriges familjenamn 1920. Förteckning enligt nådigt uppdrag utarbetad av därtill förordnade sakkunnige. Stockholm 1920.

[5] Förmedlad av ingenjör BERNHARD GAGNEURr, tab. 4.

[6] Av Svartå bruksförsamlings kommunionbok framgår ej med full tydlighet, om detta födelseår verkligen avser Hans Henrik Gagneur.

[7] RA Borgå doms. 102. Helsinge & Nurmijärvi 2/3 1763, f. 63.

[8] RA Borgå doms. 104. Helsinge & Nurmijärvi 22/11 1765, f. 244.

[9] Hels. magistr.arkiv. Magistr. domb. 28/4 1773 .

[10] Hels. magistr.arkiv. Magistr. domb. 4/8 1784.

[11] Släktbok utgiven av ATLE WILSKMAN II. Helsingfors 1918-1933: Ljungberg, Lagerstam, utr. av FOLKE LANDGRÉN.

[12] RA Militaria 403 samt Min.statssekr. 1833 akt 99 a.

[13] Nyländska avdelningens matrikel 1640-1868 utgiven av ARNE JÖRGENSEN. Helsingfors 1911.

[14] Enl. flyttningsattest i Finska sjöekipagets arkiv. Hans namn saknas i Elimä församlings födelse- och doplängd.

[15] RA Lovisa stads mantalslängder.

[16] E. PIKOFF, Landsmän i ryska marinen 1808-1918. Helsingfors 1938.

[17] Helsingfors rådsturättsarkiv, bouppteckning, samt Viborgs svenska församlings dödslängd.

[18] Helsingfors rådsturättsarkiv: bouppteckning efter mormodern Johanna Kästli, f. Forsström, d. 26/3 1867.

[19] Helsingfors rådsturättsarkiv: bouppteckning.

[20] RA meritförteckning.

[21] Järnvägsstyrelsens matrikel.

[22] RA Sveaborgs mantalslängd.

Genos 21(1950), s. 25-29

© Tekijät ja Suomen Sukututkimusseura - Författarna och Genealogiska Samfundet i Finland